

YÜKSEK TİRAJ YAPAN YERLİ VE YABANCI İNTERNET GAZETELERİNİN KORONAVİRÜS HASTALIĞI İLE İLGİLİ HABER İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ

Sevda Sungur¹, Ezgi Yücel¹, Selma Metintas¹,
Muhammed Fatih Önsüz¹

1- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Özet

Günümüzde çok önemli bilgi platformu haline gelen internetin, COVID-19 pandemisinde kitlelerin bilgilendirilmesinde kullanılması hedeflenmektedir. Çalışmada, yerli ve yabancı internet gazetelerinde COVID-19 ile ilgili yer alan haberlerin kategorileri ve sağlık haberlerinin konularına göre dağılımlarının nicelik ve nitelik yönünden incelenmesi amaçlandı. Çalışmada 17.01.2020 ile 10.03.2020 tarihleri arasında en çok tıklanan üç yerli ve üç yabancı internet gazetesinde yer alan 12.829 haber içerik analizi yöntemi ile incelendi. Tüm haberler içerisinde dördüncü sırada olan sağlık kategorisinde yer alan haberler (n=768; %5,50) içerik açısından analiz edilip, ele aldığı konulara göre kategorilendirildi. Günlük ortalama haber sayısının yerli gazetelerde 6'ncı haftada, yabancı gazetelerde 6 ve 7'nci haftalarda istatistiksel olarak anlamlı artış gösterdiği saptandı. Sağlık kategorisindeki haberlerde ise yerli gazetelerde 7'nci ve yabancı gazetelerde 6'ncı haftada anlamlı artış görüldü. Tüm haberlerin dağılımı incelendiğinde ilk sırada "dünya" (n=5628; %43,9) ve 4. sırada ise "sağlık" (n=818; %6,40) kategorisindeki haberler yer almaktaydı. Sağlık haberlerinin konusuna göre dağılımında ise en çok sayıda haberin "koruyucu önlem" (n=115; %59), en az sayıda haberin "tedavi" kategorisinde (n=152; %19,8) olduğu tespit edildi. Sonuç olarak internet gazeteleri sağlık otoriteleri ile eşgüdümle çalıştıklarında pandemi kontrolünde önemli görevler üstlenebilirler.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, koronavirüs, sağlık haberi, SARS-CoV-2, içerik analizi.

A REVIEW OF THE NEWS CONTENT OF HIGH-CIRCULATING DOMESTIC AND FOREIGN INTERNET NEWSPAPERS ON CORONAVIRUS DISEASE 2019

The internet, which has become a very important information platform today, is targeted to be used in informing the masses in the COVID-19 pandemic. In this study, it was aimed to examine the categories of news on COVID-19 in national and foreign internet newspapers and the distribution of health news by topics in terms of quantity and quality. In this study, 12,829 news in the three most clicked local and three foreign internet newspapers between 17.01.2020 and 10.03.2020 were analyzed using content analysis method. The news (n = 768; 5.50%) in the health category, which ranked fourth among all news, were analyzed in terms of content and classified according to the topics they covered. It was determined that the average number of daily news increased statistically significantly in national newspapers on the 6th week and in foreign newspapers on the 6th and 7th weeks. In the health category, there was a significant increase in the 7th week in national newspapers and in the 6th week in foreign newspapers. When the distribution of all news was examined, the first place was "world" (n = 5628; 43.9%) and the fourth place was the "health" (n = 818; 6.40%) category. In the distribution of health news by subject, it was determined that the highest number of news was in "preventive policy" (n = 115; 59.0%) and the least number of news was in the "treatment" category (n = 152; 19.8%). As a result, internet newspapers can play important roles in pandemic control when they work in coordination with health authorities.

Key words: COVID-19, coronavirus, health news, SARS-CoV-2, content analysis.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Sevda Sungur

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

e-mail: dr.s.sungur@gmail.com **ORCID:** 0000-0002-0186-0331

Diğer Yazarlar: **Ezgi Yücel:** 0000-0001-9359-3877; **Selma Metintas:** 0000-0002-5002-5041;

Muhammed Fatih Önsüz: 0000-0001-7234-3385

Geliş tarihi / Received: 10.09.2020, **Kabul Tarihi / Accepted:** 15.09.2020

Nasıl Atf Yapırım / How to Cite: Sungur S, Yücel E, Metintas S, Önsüz MF. Yüksek Tiraj Yapan Yerli ve Yabancı İnternet Gazetelerinin Koronavirüs Hastalığı ile İlgili Haber İçeriklerinin İncelenmesi. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi. 2020;5(COVID-19 Özel Sayısı):47-60.

Giriş

Sağlık haberleri özellikle 2000'li yılların ortalarından itibaren görsel ve yazılı medyada konu olarak daha fazla işlenmeye başlanmıştır (1). Sağlık konu alan olaylar insanların dikkatini çektiği, insan hayatını, sağlığını, yaşam kalitesini etkileyen sonuçları olduğu için haber değeri taşır ve bu yüzden kitle iletişim araçlarında önemli yer tutar. Toplumun önemli önceliklerinden olan sağlık konu alan haberlerde, sağlık ve hastalıklar hakkında toplumda genel bilgi oluşturması ve toplum sağlığının geliştirilmesi amaçlanır (2-4).

Günümüzde internet teknolojisindeki gelişmelerle, geleneksel gazetecilik yerini internet gazeteciliğine bırakmış, erişim kolaylığı sağlaması nedeniyle de raporlanması en kolay haber kaynağı haline gelmiştir (5, 6). Son yıllarda dünya çapında internet erişiminin artmasıyla internet, sağlık konusunda büyük bir bilgi kaynağı olmuştur (7). İnternet erişimi, 2017 yılında Avrupa nüfusunun %76,6'sına, dünya nüfusunun %48'ine ulaşmıştır (8). Amerika Birleşik Devletleri'nde yetişkinlerin %90'ı internete erişmekte ve %53,1'i ise internette sağlık bilgisi aramaktadır (9). Ülkemizde ise her geçen gün artan internet hizmet sunumu sonucunda interneti kullanan kişi sayısı artmaktadır. Son verilere göre Türkiye'deki nüfusun %75'i internet kullanmakta ve kullananların %69'u da sağlıkla ilgili bilgi aramaktadır (10). Başlıca fonksiyonu haber verme, toplumsallaşma, bilgilendirme, taraftar toplama, eğlendirme olan medya kapsamındaki haber sitelerinin sağlık konu alan yayınları incelendiğinde; daima 'mesaj' içerdiği ve bu mesajların da bir 'hedef' kitlesi olduğu görülmektedir (11). İnternet, giderek daha fazla sağlık bilgi

kaynağı olarak kullanılmakta ve küresel olarak COVID-19 pandemisi ile ilgili bilgi edinmek için de çok önemli bir bilgi platformu haline gelmektedir (12-14). Pandemi gibi tüm dünyayı ilgilendirilen durumlarda eş zamanlı vaka takipleri ve seyri hakkında ortak bir platform oluşturularak, kitlelerin bilgilendirilmesi pandemi yönetiminin hedeflerinden kabul edilmektedir (15).

Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaleti Wuhan şehrinde bir grup hastada nedeni belli olmayan pnömoni vaka kümesi tespit edildi. Tespit edilen bu pnömoni kümelenmesinin etkeni olarak 7 Ocak 2020'de daha önce insanlarda görülmemiş, yeni bir koronavirüs tanımlandı. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 31 Ocak 2020'de "uluslararası kamu sağlığı acil durumu", 11 Mart 2020'de de koronavirüs salgınına pandemi olarak duyurdu (16-18). DSÖ'nün 4 Eylül'de yayınladığı COVID-19 durum raporunda tüm dünyada 26.121.999 vaka ve 864.618 ölüm bildirildi (19). COVID-19 Antarktika hariç her kıtaya yayıldı (20).

Tarih boyunca yaşanan salgınlarda insan ölümleriyle beraber sosyal alanda önemli değişim ve dönüşümler olmuştur. Pandeminin ülkelerin ekonomi, sağlık yönetimi, halkla ilişkiler, disiplinler arası bilim alanlarını etkileyen kritik bir süreç olduğu kabul edilmektedir. COVID-19'un tüm dünya ülkelerinde, başta para ve finans piyasaları, ticaret, eğitim ve hizmet sektöründe kısa zamanda önemli etkileri olmuştur (15). Küresel boyutta etkilere neden olan COVID-19 yalnızca bilim dünyasının değil, aynı zamanda politikanın ve kitle iletişim araçlarının da ana gündem konusu olmuştur (21). Toplumun sağlığını tehdit eden pandemi sürecinde kitle iletişim araçlarının COVID-19 ile ilgili haberlerin içeriği toplum sağlığı açısından her zamankinden fazla önem göstermektedir.

Çalışmada tüm sektörleri olumlu veya olumsuz etkileyen COVID-19 ile ilgili yüksek tiraj yapan internet gazetelerinde yer alan haberlerin, gazete haber kategorilerine ve sağlık haberlerinin konularına göre dağılımlarının nicelik ve nitelik yönünden incelenmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada halka açık veriler kullanıldığı için ve kişisel veri içermediğinden etik kurul onayı alınmamıştır.

Çalışmaya, sağlık yetkililerinin Çin'de COVID-19 tanılı ikinci ölümü bildirdikleri 17.01.2020 tarihinden, pandemi ilan edilen 11.03.2020 tarihine kadar yerli ve yabancı tirajı en yüksek üç internet gazetesinin COVID-19 ile ilgili haberleri alındı. Haberler içerik analizi yöntemiyle değerlendirildi.

İçerik analizi, iletişim içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel olarak tanımlandığı, farklı alanlarda farklı amaçlarla kullanılabilen, elde edilen mevcut verileri standardize eden, özetleyen, başka şekle dönüştüren bir araştırma yöntemidir (22-24). İçerik analizi, medya mesajlarından elde edilen verilere istatistiki işlemler uygulanması sonucunda belli konular, olaylar, kavramlar hakkında önemli bilgiler elde etmek amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır (25).

En çok tıklanan yerli gazetelerin belirlenmesi için; similar web (<https://www.similarweb.com/>) en çok tıklanan yabancı gazetelerin belirlenmesi için de statista sitesi (<https://www.statista.com/>) kullanıldı. Böylece en yüksek tirajlı üç yerli (Hürriyet, Sabah ve Sözcü) ve üç yabancı (The New York Times, CNN ve Fox News) gazete seçildi. Araştırma verileri, seçilen gazetelerdeki haberler kullanılarak elde

edildi.

Çalışma tarihleri arasında incelenen 6 gazetenin arşivlerinde arama motorları kullanılarak 'coronavirus', 'koronavirus', 'Wuhan', 'COVID-19', 'SARS-CoV-2', '2019-nCoV' kelimeleri tarandı. Araştırmada elde edilen verilerin içerik analizi yapılırken, "kategorilendirme", "kodlama", "istatistiksel analiz" ve "yorumlama" şeklinde bir yol izlendi.

Öncelikle haberler gazetelerin kullandığı bölüm başlıklarına göre kategorilere ayrıldı. Gazete haber kategorileri dünya, sağlık, gündem, ekonomi, spor, turizm, köşe yazısı, teknoloji, yaşam, politika, magazin başlıklarından oluşmaktaydı. Bölüm başlıklarının bulunmaması durumunda iki araştırmacı (SS,EY) haberleri kör olarak başlıklandırdı. Benzer görüşün olmadığı haberlerde üçüncü araştırmacı (SM) tarafından değerlendirilmesi istenip, çoğunluğun görüşü doğrultusunda kodlama yapıldı. Aynı uygulama sağlık haberlerinin konularına (genel özellikler, bulaşma yolu, semptomlar, bulgular, görülme sıklığı, tanı yöntemleri, koruyucu önlemler, tedavi yöntemleri) ayrılmasında da uygulandı.

Gazetelerin yerli ve yabancı olarak ayrıldığı, 6 adet gazete isminin, 11 ana kategori ve sağlık konularına göre 7 kategorinin yer aldığı kodlama kılavuzu Microsoft Office Excel'de oluşturuldu.

Günlük ortalama haber sayısı ve haftalık haber yüzdesi ilk haftaya bir önceki haftanın verileri, son haftaya bir sonraki haftanın verileri eklenmiş ve haftalık gün (7 gün) sayısına göre düzeltildikten sonra sunulmuştur.

Çalışmada 12.829 haber linkine ulaşıldı. Bu haberlerin yerli ve yabancı gazetelerde gazete haber kategorilerine göre dağılımı incelendi. Bir sonraki aşamada sağlık kategorisine ait 818 adet link içerik açısından incelenmek üzere

açıldığında 50 adet bozuk bağlantı olduğu görülmüş, haberlerin içeriğine ulaşamamıştır. Bu nedenle içeriğine ulaşılan 768 adet link çalışmaya dahil edilmiştir.

İstatistiksel Analizler:

İstatistiksel analiz için SPSS 15.0 for Windows (SPSS, Inc., Chicago, IL) kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin sunumu sayılar, yüzdeler, ortalamalar ve SS kullanılarak yapıldı. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında Pearson ki-kare ve ölçümsel verilerin analizinde t testi ve varyans analizi (ANOVA testi) kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edildi.

Bulgular

Çalışma sürecinde 12.829 haber incelenip, gazete haber kategorilerine

ayrıldı. Sağlık kategorisine ait 768 haber içerik açısından analiz edilip, konu kategorilerine ayrıldı. Toplam 12.829 haberin %29,3'ü yerli, %70,7'si yabancı gazetelerde yer almıştır.

Çalışma süresince günlük ortalama haber sayısı, yerli gazetelerde $69,5 \pm 48,40$, yabancı gazetelerde $168,07 \pm 127,69$ haber olarak hesaplandı. Haberlerin çalışma haftalarında günlük ortalamaları incelendiğinde son üç haftada giderek arttığı, son haftada hem yerli ($128,67 \pm 39,93$) hem de yabancı ($378,78 \pm 92,46$) gazetelerde en üst değere ulaştığı saptandı. Çalışma süreci boyunca yerli ve yabancı gazetelerde COVID-19 ile ilgili yer alan haberlerin haftalara göre günlük ortalama değerlerinin karşılaştırmaları Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 1: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerde yer alan haberlerin çalışma haftalarına göre günlük ortalama değerlerinin karşılaştırılması.

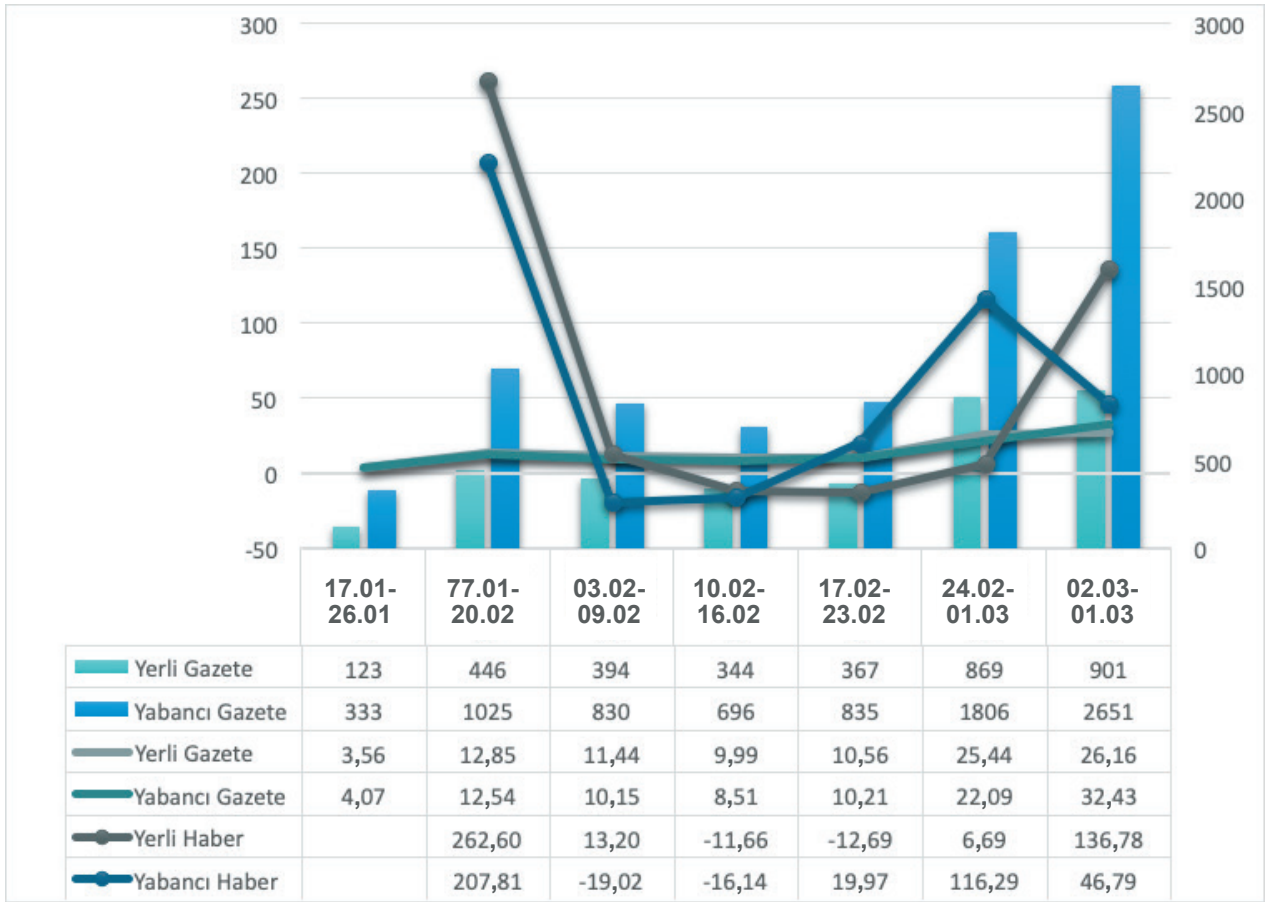
Hafta No	Tarih	Yerli Gazetelerdeki Haber sayısı $\bar{x} \pm SS$	Yabancı Gazetelerdeki Haber sayısı $\bar{x} \pm SS$
1	17.01-26.01.2020	17,50±21,15	47,50±41,14
2	27.01-02.02.2020	63,71±15,37	146,43±58,30
3	03.02-09.02.2020	56,29±26,70	118,57±56,43
4	10.02-16.02.2020	49,14±14,49	99,43±52,62
5	17.02-23.02.2020	52,43±12,56	119,29±38,61
6	24.02-01.03.2020	124,14±47,73	258,00±85,46
7	02.03-10.03.2020	128,67±39,93	378,78±92,46
Toplam	17.01-10.03.2020	69,5±48,40	168,07±127,69

Yerli gazetelerde yer alan haberlerin haftalara göre günlük ortalama değerleri arasında anlamlı farklılık bulundu ($p < 0,001$). Haber sayılarının birinci haftadan itibaren dalgalanmalar gösterdiği, altıncı haftadan itibaren de anlamlı artış gösterdiği saptandı ($p < 0,05$).

Yabancı gazetelerde yer alan haberlerin haftalara göre günlük ortalama değerleri arasında anlamlı farklılık bulundu ($p < 0,001$). Günlük haber ortalamaları 2'nci haftada belirgin artış ve

dalgalanmalar göstermektedir. Ardından 6'ncı ve 7'nci haftalarda anlamlı artış oluşturduğu saptandı ($p < 0,05$).

Yerli ve yabancı gazeteler arasında haberlerin haftalara dağılımında farklılık, son haftada yabancı gazetelerde yer alan haber yüzdesindeki yükseklikten kaynaklanmaktaydı ($\chi^2 = 53,549$; $p < 0,001$). Yerli ve yabancı gazetelerde COVID-19 ile ilgili yer alan haberlerin pandemi haftalarına göre düzeltilmiş sayısı, yüzde dağılımları ve bir önceki haftaya göre değişim yüzdeleri Şekil 1'de sunuldu.

Şekil 1: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerde yer alan haberlerin çalışma haftalarına göre günlük ortalama sayılarının düzeltilmiş sayı, yüzde dağılımları ve değişim yüzdeleri.

Kategorilerdeki haber sayısının dağılımında ilk sırada “dünya” (n=5628; %=43,9) son sırada “magazin” kategorisindeki (n=115; %=0,9) haberlerin olduğu ve içerik analizini yaptığımız “sağlık” kategorisindeki haberlerin (n=818; %=6,4) dördüncü sırada yer aldığı saptandı.

Sağlık (p=0,008), dünya (p<0,001), turizm (p<0,001) ve politika (p<0,001) kategorilerinde yer alan yabancı haber sayısının fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu.

Gündem (p<0,001), spor (p<0,001), köşe yazısı (p<0,001) ve yaşam (p<0,001), kategorilerinde yer alan haber sayısının yerli gazetelerde istatistiksel olarak daha fazla olduğu bulundu.

COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerdeki haberlerin kategorilere göre dağılımı Tablo 2’de sunuldu.

Tablo 2: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerde yer alan haberlerin gazete haber kategorilere göre dağılımı.

Haber Kategorisi	Yerli Haber n (%*)	Yabancı Haber n (%*)	Toplam Haber n (%*)	p
Dünya	1488 (39,60)	4110 (45,60)	5628 (43,90)	<0,001
Ekonomi	671 (17,80)	1600 (17,70)	2271 (17,70)	0,736
Gündem	764 (20,40)	1483 (16,30)	2247 (17,50)	<0,001
Sağlık	206 (5,50)	612 (6,71)	818 (6,40)	0,008
Spor	220 (5,90)	362 (4,00)	582 (4,50)	<0,001
Politika	0 (0,00)	402 (4,44)	402 (3,10)	<0,001
Yaşam	163 (4,30)	88 (1,00)	251 (2,00)	<0,001
Teknoloji	64 (1,70)	163 (1,80)	227 (1,80)	0,723
Turizm	7 (0,20)	149 (1,63)	156 (1,20)	<0,001
Köşe Yazısı	130 (3,50)	2 (0,02)	132 (1,00)	<0,001
Magazin	40 (1,10)	75 (0,80)	115 (0,90)	0,190
Toplam Haber	3,753 (100,00)	9,076 (100,00)	12,829 (100,00)	

Sağlık kategorisinde yer alan 818 haberin %25,2'si yerli, %74,8'i yabancı gazetelerde yer almıştır.

Çalışma süresince günlük ortalama sağlık haberi sayısı yerli gazetelerde 3.63 ± 2.94 , yabancı gazetelerde 10.59 ± 6.99 haber olarak hesaplandı. Sağlık haberlerinin çalışma haftalarında günlük ortalamaları incelendiğinde yerli

gazetelerde 6'ncı haftada ($5,43 \pm 3,70$), yabancı gazetelerde 7'nci haftada ($19,56 \pm 5,41$) en üst değere ulaştığı saptandı. Çalışma süreci boyunca yerli ve yabancı gazetelerde COVID-19 ile ilgili yer alan sağlık haberlerinin haftalara göre günlük ortalama değerlerinin karşılaştırmaları Tablo 3'de sunuldu.

Tablo 3: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin çalışma haftalarına göre günlük ortalama değerlerinin karşılaştırılması.

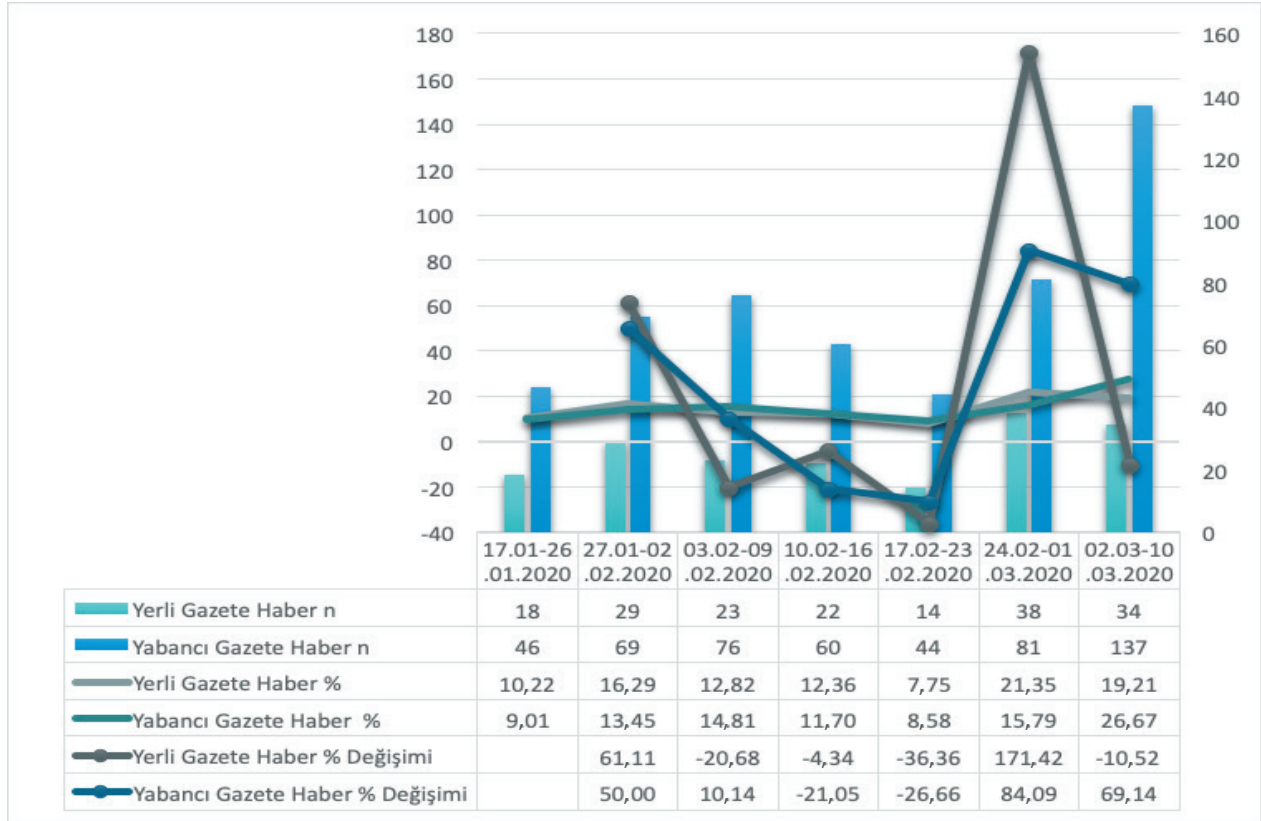
Hafta	Tarih	Yerli Gazetelerdeki Haberler $\bar{x} \pm SS$	Yabancı Gazetelerdeki Haberler $\bar{x} \pm SS$
1. Hafta	17.01-26.01.2020	2,60±3,44	6,60±6,26
2. Hafta	27.01-02.02.2020	4,14±4,10	9,71±5,74
3. Hafta	03.02-09.02.2020	3,29±2,29	10,86±6,67
4. Hafta	10.02-16.02.2020	3,14±1,77	8,57±4,32
5. Hafta	17.02-23.02.2020	2,00±0,58	6,29±3,55
6. Hafta	24.02-01.03.2020	5,43±3,70	11,71±7,02
7. Hafta	02.03-10.03.2020	4,89±2,37	19,56±5,41
1-7. Hafta	17.01-10.03.2020	3,63±2,94	10,59±6,99

Yerli gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin haftalara göre günlük ortalama değerleri arasında anlamlı farklılık bulundu ($p<0,003$). Haber sayılarının yedinci haftada anlamlı artış gösterdiği saptandı ($p<0,05$).

Yabancı gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin haftalara göre günlük ortalama değerleri arasında farklılık bulundu ($p=0,027$). Günlük haber ortalamaları 6'ncı haftada anlamlı

yükseliş gösterdi ($p<0,05$).

Sağlık kategorisindeki haberlerin haftalara dağılımında yerli ve yabancı gazeteler arasında anlamlı farklılık ($\chi^2=6,858;p=0,334$) görülmedi. Yerli ve yabancı gazetelerde COVID-19 ile ilgili yer alan sağlık kategorisindeki haberlerin pandemi haftalarına göre düzeltilmiş sayısı, yüzde dağılımları ve bir önceki haftaya göre değişim yüzdeleri Şekil 2'de sunuldu.

Şekil 2: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin çalışma haftalarına göre günlük ortalama sayılarının düzeltilmiş sayı, yüzde dağılımları ve değişim yüzdeleri.

Sağlık haberlerinin konularına göre dağılımında en çok sayıda haberin "koruyucu önlem" kategorisinde ($n=115$; $\%=59,0$), en az sayıda haberin "tedavi" kategorisinde ($n=152$; $\%=19,8$) olduğu gözlemlendi. Yerli ve yabancı haber sitelerinde yer alan sağlık haberlerinin ilk sırasında "koruyucu önlemler" kategorisinde yer alan haberler bulunmaktaydı.

Sıklık ($p<0,001$) ve tanı ($p=0,01$) kategorilerinde yer alan yabancı haber

sayısının fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu.

Genel bilgi ($p<0,001$), bulaşma yolu, ($p=0,03$), semptom ($p=0,007$), bulgu ($p<0,001$) ve tedavi ($p<0,001$) kategorilerinde yer alan yerli haber sayısının fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu.

COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerin sağlık kategorisinde yer alan haberlerin içeriklerine göre dağılımı Tablo 4'de sunuldu.

Tablo 4: COVID-19 ile ilgili yerli ve yabancı gazetelerin sağlık kategorisinde yer alan haberlerin içeriklerine göre dağılımı.

Haber Kategorisi	Yerli Haber n (%*)	Yabancı Haber n (%*)	Toplam Haber n (%*)	p
Koruyucu Önlemler	115 (58,70)	355 (62,10)	470 (61,20)	0,401
Genel Bilgi	130 (66,30)	297 (51,90)	427 (55,60)	<0,001
Sıklık	80 (40,80)	345 (60,30)	425 (55,30)	<0,001
Bulaşma Yolu	87 (44,38)	204 (35,70)	291 (37,90)	0,030
Semptom	85 (43,40)	187 (32,70)	272 (35,40)	0,007
Tanı	40 (20,40)	171 (29,90)	211 (27,50)	0,01
Bulgu	71 (36,20)	133 (23,30)	204 (26,60)	<0,001
Tedavi	59 (30,10)	93 (16,30)	152 (19,80)	<0,001

*Sağlık kategorisindeki haberler birden fazla içerik taşıdığından, içerik toplamı üzerinden % alınmıştır.

Tartışma

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve erişim kolaylığı nedeni ile geleneksel gazeteciliğin yerini alan internet gazeteciliği de son yıllarda sağlık konulu haberler için önemli bir bilgi kaynağı olmuş ve COVID-19 pandemisi gibi tüm dünyayı ilgilendiren durumlarda kitlelerin bilgilendirilmesini hedeflemiştir (5, 7, 17).

Yerli ve yabancı internet gazetelerindeki COVID-19 ile ilgili haberlerin içerik analizinin yapıldığı bu çalışmada, 17.01.2020 ile 10.03.2020 tarihleri arasında 6 gazetenin internet haber sitelerinin incelenmesi neticesinde, yabancı gazetelerde yer alan COVID-19 ile ilgili günlük ortalama haber sayısının yerli gazetelerdekinden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durumun başlıca sebebi olarak çalışmanın yapıldığı dönemde ülkemizde COVID-19'un yanı sıra gündemi etkileyecek çapta pek çok başka önemli olayın (24 Ocak Elazığ depremi, 4-5 Şubat Van'da gerçekleşen çığ faciası, 5 Şubat Sabiha Gökçen Havalimanında gerçekleşen uçak kazası, 23 Şubat Van depremi, 27 Şubat İdlib saldırısı) yaşanması ve bu sebeple

COVID 19'un haber kaynaklarında nispeten daha az yer alması sayılabilir.

Haberlerin haftalık dağılımı incelendiğinde çalışmanın birinci haftasına karşılık gelen Ocak 2020 ortalarında virüsün bir pnömoni olarak Çin'de lokal bir bölgedeki etkisinden dolayı günlük ortalama haber sayısı yerli ve yabancı gazetelerde en az değerde olabilir. Vaka sayılarındaki artış sonrası çalışmanın 2'nci haftası içinde olan 30 Ocak 2020'de DSÖ koronavirus salgını, uluslararası kamu sağlığı acil durumu ilan etti (26). Aynı tarihli gazetelerde yer alan yerli haberlerde koronavirusden korunmaya yönelik başlıklar da olduğu görülmüştür. Yerli basında korunmaya yönelik başlık olarak "Korunmak ve bulaştırmamak için maske şart", "Koronavirüs salgını İstanbul havalimanında maske satışlarını artırdı" örnekleri görülmektedir (27, 28). Henüz ülkemizde COVID-19 vakası tespit edilmemişken COVID-19 haber sayısında çalışmanın 2'nci haftasında her ne kadar anlamlı artış olmasa da başta korunma olmak üzere medyadan topluma bir bilgi akışı gerçekleşmiştir. Buna ilaveten hastalık tablosunun

giderek daha dramatik hale gelmesi gibi etkenler de göz önüne alındığında tüm bunlar toplumda önlem almaya yönelik bir karşılık bulmuştur. Korunmaya yönelik haberler ve maskeye olan talep sonucu fiyat artışının olması, dünya genelinde günbegün artan vaka sayılarının ülkemizde de koruyucu önlem ve kişisel koruyucu donanımlara yönelik algı düzeyinin artmaya başladığının göstergesi olabilir. Yine toplumun kişisel korunma malzemelerine yöneliminin artması neticesinde maske fiyatlarının artışı 1 Şubat 2020 tarihli bir yerli gazetede "Bir kutu maske 10 liradan 40 liraya çıktı" şeklinde yer almıştır (29).

Dalgalanmalarla seyreden haftalık ortalama haber sayısının yerli gazetelerde 6'ncı haftada, yabancı gazetelerde 6'ncı ve 7'nci haftalardaki artışının anlamlı fark oluşturduğu görülmektedir.

Yabancı gazetelerde haber sayısında artışın olduğu 7'nci haftanın sonunda hazırlanan 11 Mart 2020 tarihli DSÖ durum raporu, COVID-19'un bir pandemi olarak nitelendirilebileceği yönündedir (30) ve Mart ayının sonunda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres COVID-19 pandemisinin 2. Dünya Savaşı'ndan beri küresel olarak dünyayı etkileyen en büyük kriz olduğunu beyan etmiştir (31).

COVID-19 ile ilgili olan gelişmeler yerli ve yabancı gazetelerde çeşitli içeriklerde haber olarak yer almıştır. COVID-19 aslında sağlık problemi olarak düşünülse de etkileniminin, "dünya" kategorisinde olduğunu görmekteyiz. Yerli ve yabancı haberler sayısının "dünya" kategorisinde en fazla sayıda olması pandemi ilan edilene kadar geçen süreçte olayın sağlık açısından önemi yerine global bilgilere yer verildiğinden olabilir. Sağlık kategorisinde yer alan haberler ise yabancı haberlerde 4'üncü,

yerli haberlerde spor haberlerinden sonra 5'inci, sırada yer almaktadır.

Yabancı basında "Uçakta yerinizi nasıl dezenfekte edersiniz?", "Kendinizi koronavirüsden nasıl korursunuz" yerli basında "Koronavirüsünden korunmanın 4 yolu! Enfeksiyon hastalıkları uzmanı belirtileri anlattı", "İBB'den koronavirüs alarmı: Çalışmalar hızlandı" gibi başlıkları içeren haberler "koruyucu önlemler" içeriğine sahip haberlere örnek gösterilebilir (32-35). Sağlık kategorisindeki haberlerin içeriğinin dağılımına bakıldığında "koruyucu önlemler"i içeren haberlerin en fazla sayıya sahip olduğunu görmekteyiz. Bu da COVID-19'un yayılmasında etkin bir yere sahip olan koruyucu önlemlerle ilgili yapılacak doğru bilgilendirmenin önemini göstermektedir. Ancak gerçekte aşı ve tedavisi olmayan bir enfeksiyon hastalığında koruyucu önlemlerle ilgili haberlerin daha fazla olması beklenirdi.

Yerli gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin günlük ortalama değerleri arasındaki farklılığın yedinci haftada anlamlı artış göstermesi, Türkiye'de sağlıkla ilgili halka yansıyor, farkındalık oluşturan en ciddi koruma ve kontrol önleminin "Umreden dönenlere 14 gün kuralı" konması olduğunu gösterebilir (36). "Tedavi" konusu sağlık haberlerinde en az sayıda ele alınan konu olmasına rağmen çalışmanın 2. haftasında karşılaştığımız "Korona virüsüne karşı bitkisel çözüm ortalığı karıştırdı!" başlıklı haber DSÖ tarafından sağlık muhabirlerine "Umut verme, özellikle de mucizevi tedaviden bahsetme." şeklinde sunulan ilkeye bağlılığın göstergesi olabilir (37, 38).

Sonuç olarak internet gazetelerinde yoğun bir şekilde yer alan COVID-19 haberlerinde halk sağlığı açısından, diğer sağlık içerikli haberlerin yanısıra "koruyucu önlemler"i içeren haber sayısı

oranının da fazla olması, halkı doğru şekilde bilgilendirip yönlendirmesi son derece önemlidir ve toplumun bilinçlenmesine, pandeminin daha kolay kontrol edilebilmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

1. Yüksel E, Kaya A, Koçak A, Aydın S. Türkiye’de Sağlık Konulu Yayınların Analizi. Projeleri AÜBA, TÜBİTAK. 2010:17-43.
2. Yıldız İ. Türkiye’de 2012 yılında sağlık haberlerinin ulusal yazılı basında yer alışı biçimleri ve bilgilendirme düzeyleri: Habertürk, Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman gazeteleri örneği/The form of appearance of the health news on the national print media in 2012 in turkey and their informing levels: The examples of the newspapers Habertürk, Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü and Zaman. 2013.
3. Damlapınar Z, Umur I. Sağlık içerikli basın haberleri ve çocuğa yaklaşımı: Bir içerik analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 2017;5(1): 373-98.
4. Avcı K, Avşar Z. Sağlık iletişimi ve yeni medya. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi. 2014(39):20-30.
5. Ata F. Yeni medyada gerçeğin yeni inşacıları: Okurlar: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2015.
6. Yegen C. İnternet haberciliğinde kadın cinayeti haberlerinin sunumu: Posta Gazetesi Örneği. 2014.
7. Hernández-García I, Giménez-Júlvez T. Assessment of health information about COVID-19 prevention on the internet: infodemiological study. JMIR public health and surveillance. 2020;6(2):e18717.
8. The state of broadband 2017: International Telecommunications Union: UNESCO; September, 2017; [cited 2020 Aug. 05]; Available from: www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/pol/s-pol-broadband.18-2017-pdf-e.pdf.
9. Din HN, McDaniels-Davidson C, Nodora J, Madanat H. Profiles of a Health Information–Seeking Population and the Current Digital Divide: Cross-Sectional Analysis of the 2015-2016 California Health Interview Survey. Journal of medical Internet research. 2019;21(5):e11931.
10. Son üç ay içinde İnternet kullanan bireylerin İnterneti kişisel kullanma amaçları : Türkiye İstatistik Kurumu, 2019; [cited 2020 Aug. 03]; Available from: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6308&tb_id=3.
11. Dönmez H, Yurdakul H. Sağlık Kültür Endüstrisinin Bir Aracı Olarak Yazılı Basında Sağlık ve Yaşam Haberleri. 2018.
12. Rovetta A, Bhagavathula AS. Global Infodemiology of COVID-19: Focus on Google web searches and Instagram hashtags. medRxiv. 2020.
13. Bento AI, Nguyen T, Wing C, Lozano-Rojas F, Ahn Y-Y, Simon K. Evidence from internet search data shows information-seeking responses to news of local COVID-19 cases. Proceedings of the National Academy of Sciences. 2020;117(21):11220-2.
14. Effenberger M, Kronbichler A, Shin JI, Mayer G, Tilg H, Perco P. Association of the COVID-19 pandemic with internet search volumes: a google trendstm analysis. International Journal of Infectious Diseases. 2020.
15. COVID-19 Küresel Salgın Değerlendirme Raporu 2020 TUBA (Türkiye Bilimler Akademisi); Nisan 06, 2020; [cited 2020 Jul. 04]; Available from:<http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/T%C3%9CBA%20Covid-19%20Raporu%206.%20G%C3%BCncelleme.pdf>.
16. Zhu N, Zhang D, Wang W, Li X, Yang B, Song J, et al. A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. New England Journal of Medicine. 2020:727-73.
17. Covid-19 SARS-CoV-2 Enfeksiyonu Rehberi T.C. Sağlık Bakanlığı 2020. [cited 2020 Jul. 11]; Available from:https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf?type=file.
18. Chen H, Guo J, Wang C, Luo F, Yu X, Zhang W, et al. Clinical characteristics and intrauterine vertical transmission potential of COVID-19 infection in nine pregnant women: a retrospective review of medical records. The Lancet. 2020;395(10226):809-15.
19. Weekly Operational Update on COVID-19 WHO September 4, 2020; [cited 2020 Sep. 4]; Available from: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/wou-4-september-2020-approved.pdf?sfvrsn=91215c78_2.
20. Novel CPERE. The epidemiological characteristics of an outbreak of 2019 novel

- coronavirus diseases (COVID-19) in China. *Zhonghua liu xing bing xue za zhi= Zhonghua liuxingbingxue zazhi*. 2020;41(2):145.
21. Soylu ÖB. Türkiye Ekonomisinde COVID-19'un Sektörel Etkileri Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi.7(6):169-85.
 22. Berelson B. Content analysis in communication research (1952).
 23. Selahaddin Ö. İçerik Çözümlemesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 1991;24(1):213-20.
 24. Smith H. Strategies of social research. the methodological imagination. *estrategias? de investigacion social. la imaginacion metodologica* (1975).
 25. Tavsancil E, Aslan E. İçerik analizi ve uygulama örnekleri (Content analysis and application examples) İstanbul, Turkey: Epsilon. 2001.
 26. WHO Director-General's statement on IHR Emergency Committee on Novel Coronavirus (2019-nCoV): WHO; January 30, 2020; [cited 2020 Aug. 27]; Available from: [https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-statement-on-ihr-emergency-committee-on-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-statement-on-ihr-emergency-committee-on-novel-coronavirus-(2019-ncov)).
 27. Korunmak ve bulaştırmamak için maske şart: Sabah, Ocak 30, 2020; [cited 2020 Jan. 31]; Available from: <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/01/30/korunmak-ve-bulastirmamak-icin-maske-sart>.
 28. Koronavirüs Salgını İstanbul Havalimanı'nda maske satışlarını artırdı: Hürriyet, Ocak 30, 2020; [cited 2020 Jan. 02]; Available from: <https://www.hurriyet.com.tr/video/koronavirus-salgini-istanbul-havalimani-nda-maske-satislarini-arttirdi-41432958>.
 29. Bir kutu maske 10 liradan 40 liraya çıktı: Sözcü, Şubat 1, 2020; [cited 2020 Feb. 02]; Available from: <https://www.sozcu.com.tr/2020/ekonomi/gemiyle-yolladilar-ucakla-geri-istiyorlar-5601434/>.
 30. WHO. WHO Timeline - COVID-19 2020 (updated 2020 April 27). [cited 2020 May. 20]; Available from: <https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline--covid-19>.
 31. Welle D. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri en büyük kriz | DW |, Birleşmiş Milletler, 2020; [cited 2020 Jun. 02]; Available from: <https://www.dw.com/tr/bm-ikinci-dunya-sava-sindan-beri-en-buyuk-kriz/a-52974468>.
 32. How to protect yourself from coronavirus, 2020; Fox News, January 23, 2020; [cited Aug. 31,2020]; Available from: <https://www.foxnews.com/health/how-to-protect-yourself-from-coronavirus>.
 33. How to Disinfect Your Space on an Airplane: The New York Times; [updated February 21, cited Jan. 23, 2020]; Available from: <https://www.nytimes.com/2020/03/03/travel/how-to-clean-your-airplane-seat-and-space.html>.
 34. Corona virüsünden korunmanın 4 yolu! Enfeksiyon Hastalıkları Uzmanı belirtileri anlattı. Sözcü, Şubat 01, 2020; [cited 2020 Feb. 02]; Available from: <https://www.sozcu.com.tr/2020/saglik/enfeksiyon-hastaliklari-uzmani-dr-kadir-gokturk-anlati-koronavirusten-korunmanin-4-yolu-5600628/>.
 35. İBB'den 'corona virüsü' alarmı: Çalışmalar hızlandı. Sözcü, Mart 10, 2020; [cited 2020 Mar. 11]; Available from: <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ibbd-en-calismalar-hizlandi-alarmi-calismalar-hizlandi-5671219/>.
 36. Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Pandemisine Türkiye'de Hazırlıklılık Ve Yanıt: 28. Gün Değerlendirmesi HASUDER, Nisan 12, 2020; [cited 2020 Sep. 03]. Available from: <https://korona.hasuder.org.tr/wp-content/uploads/Yeni-Koronaviru%CC%88s-Pandemisinde-Haz%CC%88n-Deg%CC%88erlendirmesi.pdf>.
 37. Corona Virüsüne Karşı Bitkisel Çözüm Ortaliğı Karıştırdı! Sözcü, Şubat 2, 2020; [cited 2020 Feb. 03]; Available from: <https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/corona-virusune-karsi-bitkisel-cozum-ortaligi-karistirdi-5602678/>.
 38. Kaya A, Yüksel E, Öğüt P. Sağlık Haberlerinde "Mucize Tedavi" ler. Selçuk İletişim. 2013;7(1):49-64.